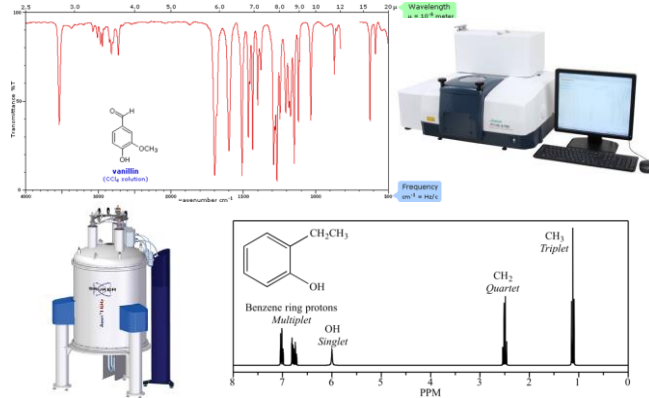

Biofizika II.

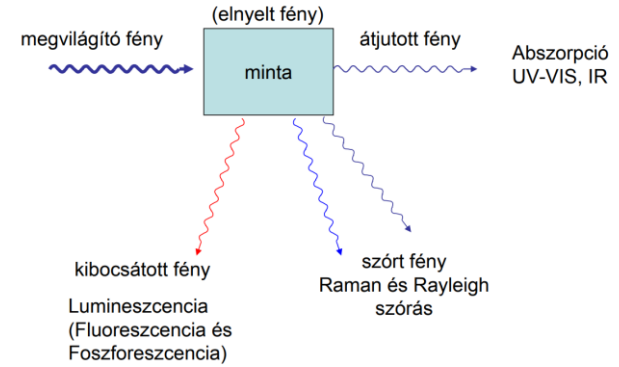
Optikai és rádióspektroszkópai módszerek

Orosz Ádám

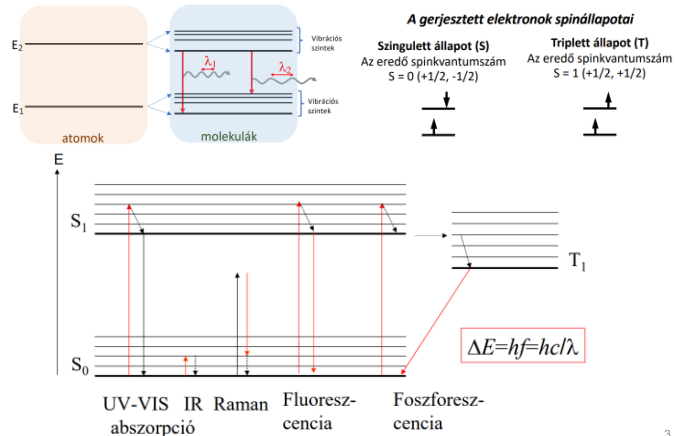
Besugárzás elektromágneses sugárzással

Milyen jeleket mérhetünk?

Fényelnyelés és kibocsátás

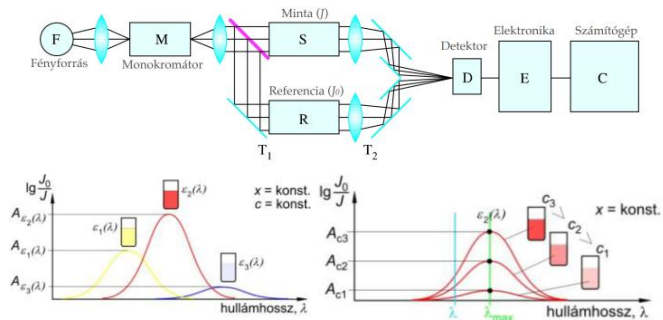
Jablonski-diagram

Abszorpciós spektroszkópia

Minőségi és mennyiségi információ

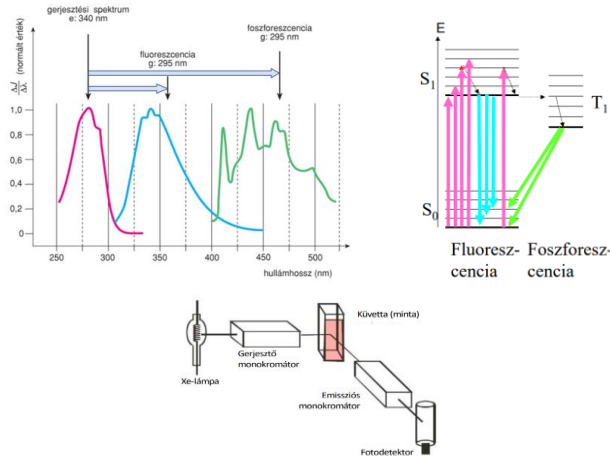
$$A = \lg \frac{J_0}{J} = \varepsilon(\lambda)cx \quad A(\lambda)$$

3

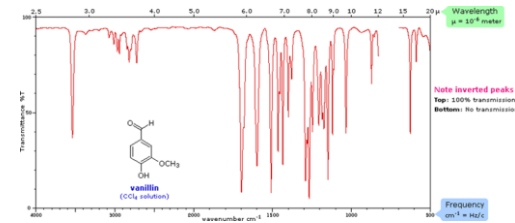
4

Emissziós spektroszkópia

5

Infravörös spektroszkópia

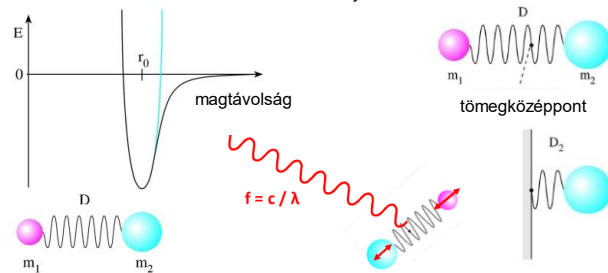

6

Infravörös spektroszkópia

- Infravörös fény (IR): $\lambda = 800 \text{ nm} - 1000 \mu\text{m}$
- Abszorpciós spektroszkópia
- Az elnyelt infravörös sugárzás molekularezgéseket kelt
- Molekulaszerkezetre vonatkozó információ nyerhető

- Közeli infravörös (NIR): $\lambda = 800 \text{ nm} - 2,5 \mu\text{m}$
- Középinfravörös (MIR): $\lambda = 2,5 \mu\text{m} - 50 \mu\text{m}$
- Távoli infravörös (FIR): $\lambda = 50 \mu\text{m} - 1000 \mu\text{m}$

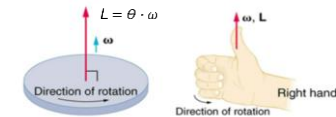

7

Ismétlés: Newton törvényei forgó mozgás esetében

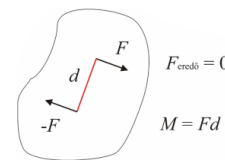
Hogyan jellemezhetjük egy **forgó test** mozgásállapotát?

Impulzusmomentum (perdület) (L): $L = \theta \cdot \omega$ ($\text{kg} \frac{\text{m}^2}{\text{s}}$) vektor

I. $\theta \cdot \omega = \text{állandó}$ (perdület megmaradás; lásd: **forgó jégtáncos**)

II. Megváltoztatásához **forgatónyomaték** (M) szükséges $\frac{\Delta \theta \omega}{\Delta t} = M$

Egyensúly csak akkor, ha $F_{\text{eredő}} = 0$ és $M_{\text{eredő}} = 0$ egyszerre teljesül.

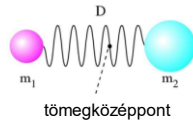
Ekkor: $m \cdot v = \text{állandó}$ és $\theta \cdot \omega = \text{állandó}$

8

Hullámhossz és hullámszám

$$f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{D}{m_{\text{red}}}} \quad \lambda = \frac{c}{f} = 2\pi c \sqrt{\frac{m_{\text{red}}}{D}} \quad \nu = \frac{1}{\lambda} = \frac{1}{2\pi c} \sqrt{\frac{D}{m_{\text{red}}}}$$

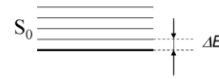
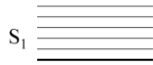
Klasszikus fizikai modell

$$f = \frac{1}{2\pi} \sqrt{\frac{D}{m_{\text{red}}}}$$

rezonancia f frekvenciájú sugárzással

Kvantumfizikai modell

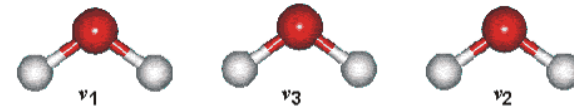
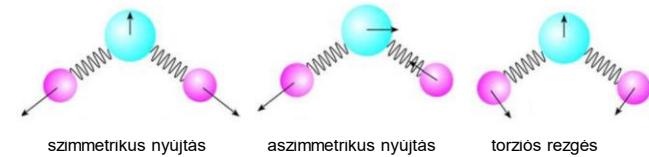
$$\Delta E = hf$$

azonosak!

9

Normálrezgések

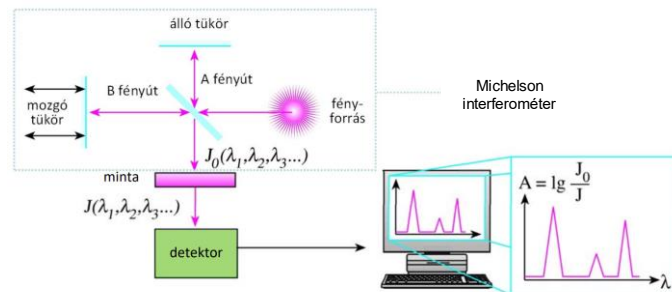
- Az egymástól független rezgések
- Minden atom **ugyanazzal a frekvenciával**, de **különböző amplitúdóval és irányban** rezeg.
- Példa: a víz három normálrezgése

10

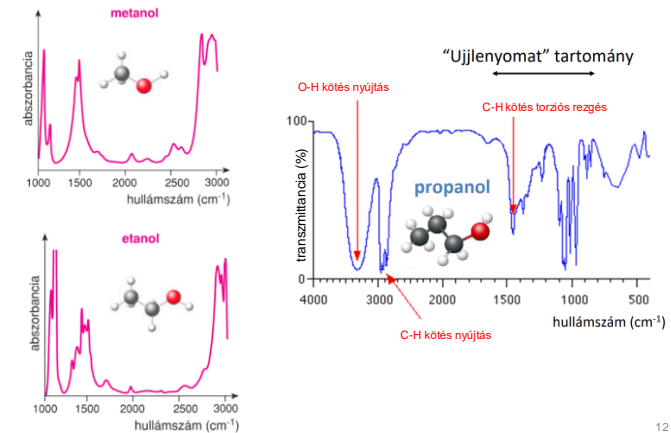
Az IR-spektrum mérése

Fourier transzformációs infravörös (FTIR) spektroszkópia

11

Molekulák azonosítása, szerkezetmeghatározás

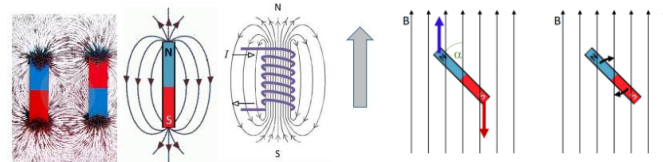
12

Mágneses magrezonancia NMR spektroszkópia

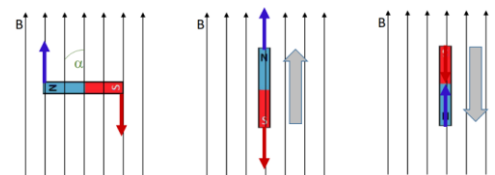

13

Mágnesség

Mágneses dipólus homogén mágneses térben

Potenciális energia:

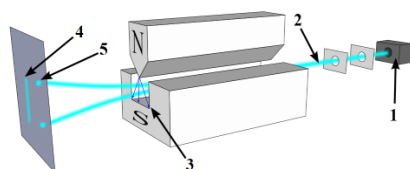
$-\mu B$

$+\mu B$

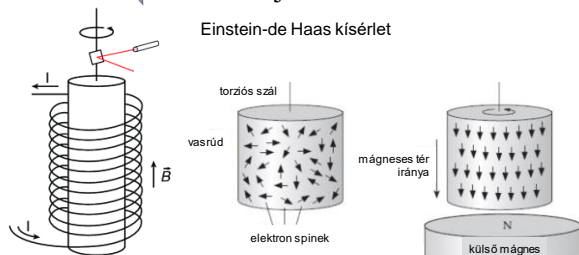
14

Mágneses momentum és spin

Stern-Gerlach kísérlet

Einstein-de Haas kísérlet

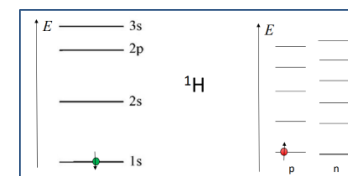
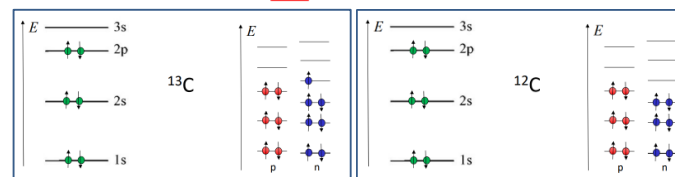

15

NMR jelet adó magok

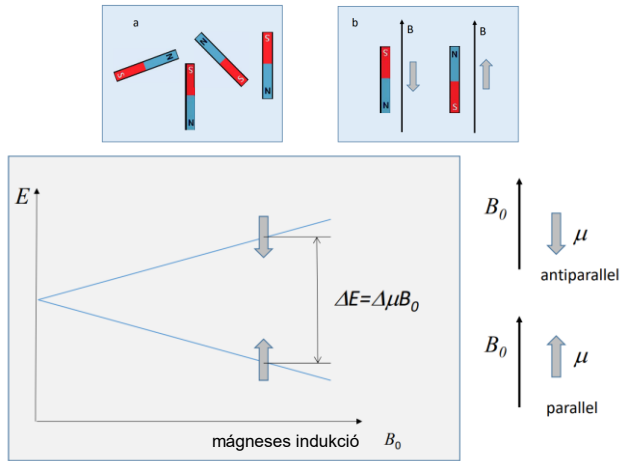
Páratlan számú protonot vagy neutronot tartalmazó magok

^1H , ^2H , ^3H , ^3He , ^{13}C , ^{15}N , ^{17}O , ^{19}F , ^{23}Na , ^{31}P ...

16

Zee-man-effektus

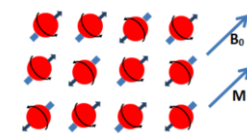
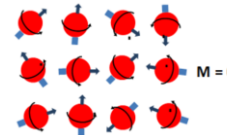
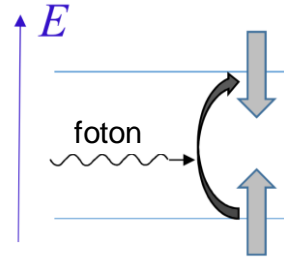
17

Rezonancia

$$\Delta E = \Delta \mu B_0 = \gamma \hbar B_0$$

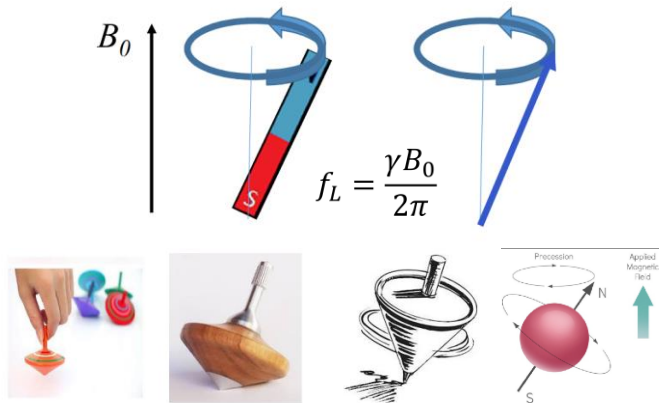
$$E_{\text{foton}} = hf = \Delta E$$

$$f = \frac{\gamma B_0}{2\pi}$$

18

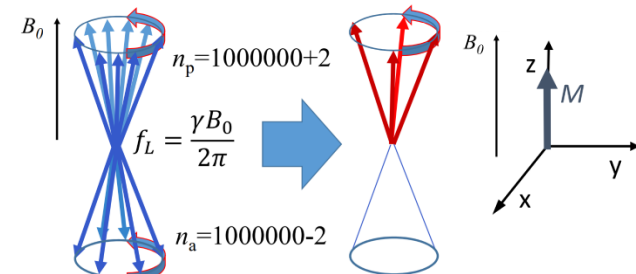
Spin (és mágneses momentuma) külső mágneses térben - precesszió

19

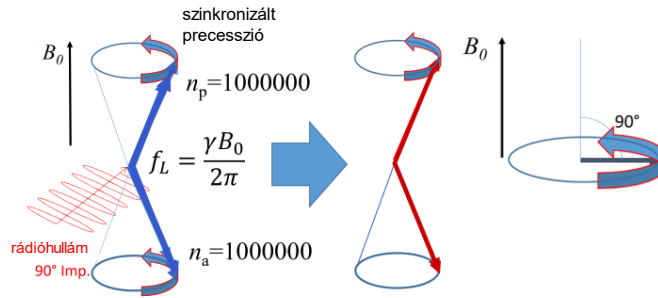
Az NMR spektrum mérése

Folytonos hangolászú (CW) és impulzus alapú Fourier transzfomációs (FT) eljárás

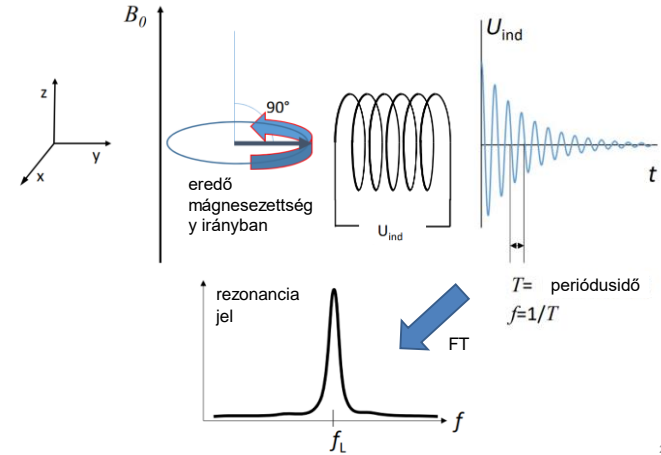
20

Impulzus alapú módszer Gerjesztés rádiófrekvenciás impulzussal

21

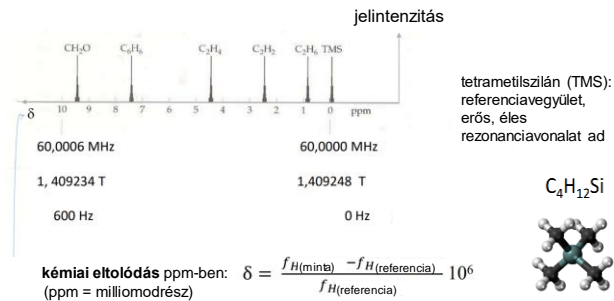
Szabad indukciós lecsengés - Free induction decay (FID)

22

Kémiai eltolódás

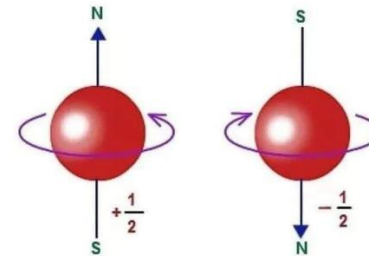
- A kémiai eltolódás a magokat körülvevő **elektronoktól függ**
- Árnyékoló hatás – lokális változás** a mágneses tér erősségében – a magra jellemző **rezonanciafrekvencia eltolódik**
- Információ a **molekuláris szerkezetről**

23

„Semmi sincsen egészen úgy...”

Electron spin explained: imagine a ball that's rotating, except it's not a ball and it's not rotating

24